CONFISCATIE-SANCTIES IN HET STRAFRECHT: EEN CIVIELRECHTELIJK FREMDKÖRPER? EEN ANALYSE VAN DE EVRM-JURISPRUDENTIE EN HAAR BETEKENIS VOOR HET NEDERLANDSE STRAF(PROCES)RECHT[1]

Prof. mr. J.A.E. Vervaele[2]

1. Inleiding

Lange tijd heeft het aantasten van vermogensrechten naar aanleiding van strafbare rechtsschendingen een minieme rol gespeeld in het strafrecht. Centraal stond de bestraffing van de dader als persoon. Voor de strafrechtelijke vordering was het belang van zijn bezit beperkt tot bewijsgaring of openbare orde (verbeurdverklaring). De vermogensaantasting was een hulpmiddel, nimmer een zelfstandige sanctie. Wat de civielrechtelijke vordering betreft kon het slachtoffer, afhankelijk van het rechtsstelsel, zich burgerlijke partij stellen in het kader van het strafproces (Franse model) of zijn schade verhalen bij de civiele rechter. Beide modellen hebben gemeen dat het slachtoffer van het strafbaar feit een nevenrol speelt en zijn belangen beperkt zijn tot de schadevergoeding.

De huidige dominante leitmotiven bij de criminaliteitsbestrijding, zoals strijd tegen drughandel, georganiseerde misdaad, fraude en corruptie, heiligen niet alleen veel middelen, maar ook nieuwe sancties. Een van de opvallende middelen is het toenemend arsenaal aan (straf)procesrechtelijke mogelijkheden op het terrein van buitgericht opsporen, inbeslagnemen en confisceren van crimineel vermogen.[3] De tijd dat confiscatie alleen een belangrijke rol speelde in de douanewetgeving is voorbij en het ziet er naar uit dat onder invloed van het Noord-Amerikaans model de confiscatie[4] van criminele vermogens een belangrijke plaats verwerft, niet alleen

1. Het EVRM-deel van dit artikel is opgenomen in C.H. BRANTS, e.a., *Er is meer. Opstellen over mensenrechten in internationaal en nationaal perspectief*, Deventer, 1996, 79-90.
2. Gewoon hoogleraar economisch en financieel strafrecht, Juridische Faculteit Utrecht.
3. Daarnaast zijn er nieuwe strafbaarstellingen gecreëerd en zijn bij de bestaande de materiële bestanddelen verruimd, de morele bestanddelen beperkt en de strafmaat verhoogd. Ook hebben de handhavingsorganen nieuwe onderzoeksbevoegdheden gekregen (pro-actief rechercheren).
4. Ik gebruik hier doelbewust de algemene termen inbeslagneming en confiscatie, omdat de naamgeving varieert van land tot land. Een klassiek onderscheid is dit tussen de inbeslagneming-confiscatie van het instrument waarmede het delict is gepleegd (*instrumentum sceleris*), het voorwerp van het delict (*objectum sceleris*) en de opbrengsten van het delict (*productum sceleris*) Deze indeling heeft een relatieve waarde, want de grenzen zijn niet altijd even scherp. Zie J.J.E. SCHUTTE, *Ter vergroting van de afpakkans*, oratie, Arnhem, 1990.

als middel, maar ook als zelfstandige sanctie.[5] De nadruk is verschoven van verbeurdverklaring van voorwerpen 'in het belang van de bewijsvoering' naar confiscatie-sancties 'met het doel de eigendom te controleren en te neutraliseren'. Die invloed vanuit de VS loopt niet rechtstreeks, maar via allerhande internationale en europese normen, die mede zijn gebaseerd op het buitgericht beleid in de VS. Ik denk hierbij aan het VN-Verdrag tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen[6] aan de Straatsburg Conventie[7] en aan de Europese witwasrichtlijn.[8] Deze internationale en europese bronnen zijn geen VS-doordruk en laten de staten keuzevrijheid bij de procesrechtelijke invulling van de confiscatie-sancties. Die invulling is geen louter technische operatie, want ze is verweven met de procesrechtelijke bevoegdheden en het ius puniendi van de staat. Kortom, de basisprincipes van het straf(proces)recht worden zwaar op proef gesteld.[9] Confiscatie-sancties hebben dikwijls niet alleen betrekking op ten laste gelegde feiten, maar ook op soortgelijke feiten. Daarbij komt dat er ook vaak sprake is van een lichtere bewijslast, in de vorm van het hebben van voldoende aanwijzingen of het aannemelijk maken, en dat de bewijslast wordt omgedraaid met betrekking tot de legitieme herkomst van de goederen of waarden. De inbeslagneming-confiscatie is procedureel sterk op het voorwerp gericht ('in rem'); de band met de persoon ('ad personam') en het strafbaar feit (mens rea – actus reus) is vaak gereduceerd tot een minimum. Dit geldt zowel voor de dader als voor derden. Tot slot wordt de confiscatie-procedure in veel landen losgekoppeld van de eigenlijke strafprocedure en is er dus sprake van een twee-fasen-proces, al dan niet binnen het strafproces. De Nederlandse 'Pluk-ze-regeling'[10] en de niet tot stand gekomen Wet confiscatie crimineel vermogen[11] zijn illustraties bij uitstek van deze thematiek.

De inbeslagneming en confiscatie kan veel vormen aannemen. Een klassiek onderscheid is dit tussen de inbeslagneming-confiscatie van het instrument waarmede het delict is gepleegd (*instrumentum sceleris*), het voorwerp van het delict (*objectum sceleris*) en de opbrengsten van het delict (*productum sceleris*), vergelijkbaar in het Nederlandse straf(proces)recht met respectievelijk de verbeurdverklaring (art. 33 Sr., straf), de onttrekking aan het verkeer (art. 36b Sr., maatregel) en de ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel (art. 36e Sr., maatregel). Deze

5. Hier kan uiteraard een parallel worden getrokken met de uitbreiding van andere sanctievormen, zoals administratieve boeten (civil penalties) die in de VS door de civiele rechter of op het Europees continent, maar ook in de VS steeds meer, door het bestuur zelf worden opgelegd.

6. UN Convention against illicit traffic in narcotic drugs and psychotropic substances, Vienna, 1988.

7. Convention on laundering, search, seizure and confiscation of the proceeds from crime, Straatsburg, 1990.

8. Richtlijn 91/308 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld, *Pb.* 1991, L 166.

9. Zie hierover M.S. GROENHUIJSEN, 'Het juridisch tekort in het strafrecht', *Nederlands Juristenblad*, 1996, 1527.

10. Wet van 10 december 1992, *Stb.*, 1993, nr 11.

11. TK 1993-94, 23407, 1-3. Zie J. BROEKHUIZEN en I. SCHMOHL, *Een nieuwe 'in rem'-procedure? Balanceren op de grens van straf- en privaatrecht*, Ars Aequi, 1995, 484.

indeling heeft een relatieve waarde, want de grenzen tussen instrumentum sceleris, objectum sceleris en productum sceleris zijn niet altijd even scherp.[12]

Op welke wijze en in welke mate de drie vormen van inbeslagneming-confiscatie verweven zijn met de fundamenten van het straf(proces)recht en van de rechtsstaat, wil ik illustreren en analyseren aan de hand van de EVRM-rechtspraak. Het moge duidelijk zijn dat de confiscatie-bevoegdheden en -sancties zeer effectief kunnen zijn bij deze criminaliteitsbestrijding, maar zijn ze ook in overeenstemming met de eisen van mensenrechtenbescherming, zoals neergelegd in het EVRM? Uitgangspunt is daarbij een recente zaak over inbeslagneming-confiscatie van een vliegtuig van Air Canada (instrumentum). Vervolgens komt goudmuntensmokkel (objectum) en confiscatie van drugsvermogen (productum) aan de orde.

2. Inbeslagneming-confiscatie: EVRM-jurisprudentie

2.1. ZAAK AIR CANADA V. HET VK, EHRM 5 MEI 1995

Feiten en procedure in het VK

Op 1 mei 1987 nam de Engelse douane, Her Majesty's Customs and Excise, op basis van sections 139 en 141 van de Customs and Excise Management Act (CEMA 1979), een vliegtuig van Air Canada in beslag.[13] Dat op dat moment honderden passagiers klaar stonden om aan boord te gaan, deed er niet toe. Immers, enige dagen ervoor waren in het bagageruim van het vliegtuig 331 kg cannabishars aangetroffen. Nog dezelfde dag werd het vliegtuig opnieuw vrijgegeven, evenwel niet na van Air Canada betaling van een geldsom van £ 50.000 geëist te hebben, op basis van section 152 van de CEMA en par. 16 Schedule 3 Provisions relating to forfeiture.[14] Niet zonder belang is dat dit incident het laatste was in een rij. Tussen 1983

12. J.J.E. SCHUTTE, *Ter vergroting van de afpakkans*, oratie, Arnhem, 1990.

13. Section 139 (1): 'Any thing liable to forfeiture under the customs and excise Acts may be seized or detained by any officer or constable or any member of Her Majesty's armed forces or coastguard';

Section 141 (1): 'Without any prejudice to any other provision of the Customs and Excise Acts 1979, where any thing has become liable to forfeiture under the customs and exise Acts – (a) any ship, aircraft (...)';

Section 141(3): 'Where any of the following, that is to say (...) (b) any aircraft (...) becomes liable to forfeiture under this section by reason of having been used in the importation, exportation or carriage of goods contrary to or for the purpose of contravening any prohibition or restriction for the time being in force with respect to those goods, or without payment having been madeof, or security given for, any duty payable thereon, the owner and the master or commander shall each be liable on summary conviction to a penalty equal to the value of the ship, aircraft or (level 5 on the standard scale), whichever is the less'.

14. Section 152: 'The Commissioners may, as they see fit – (a) stay, sist or compound any proceedings for an offence or for the condemnation of any thing as being forfeited under the customs and excise Acts; or (b) restor, subject to such conditions (if any) as they think proper, any thing forfeited or seized under those Acts (...)'; →

en 1987 had de douane onvolkomenheden had vastgesteld in het beveiligingssysteem van Air Canada, waardoor diverse keren illegaal drugs in het VK waren binnengekomen. Air Canada was daarover ingelicht en de douane had Air Canada ook de wacht aangezegd. Air Canada dient een bezwaarschrift in en stelt dat het vliegtuig niet in beslag genomen kon worden, want niet vatbaar voor confiscatie. De douane stelt een procedure in bij de High Court, strekkende tot het opleggen van de confiscatie (*instrumentum sceleris*). De douane houdt vast aan de visie dat het vliegtuig, op het moment van de inbeslagneming, vatbaar was voor confiscatie. Air Canada roept daarbij twee verdedigingsexcepties in: 1/ de maatschappij wist niet dat er cannabis aan boord was en waren niet onzorgvuldig door het niet te ontdekken en 2/ ze konden niet met 'reasonable diligence' de cannabis aan boord hebben ontdekt of het hebben voorkomen. Rechter TUCKER komt in zijn uitspraak tot het besluit dat het vliegtuig inderdaad niet geconfisceerd kan worden én dat de klagers sowieso over verdedigingsexcepties beschikken als daar zijn 'onwetendheid' en 'redelijk toezicht'. Daarenboven, motiveert TUCKER, rust op de douane een bewijslast, namelijk aan te tonen dat Air Canada wist of had moeten weten (dolus of culpa) dat deze cannabishars aan boord van het vliegtuig was of dat het vliegtuig geen reguliere en reglementaire vlucht uitvoerde (wat hier niet het geval was). Kortom, het bewijs van het moreel element (mens rea) speelt bij de confiscatiesanctie onmiskenbaar een rol, strict liability is niet aan de orde.

De douane gaat in beroep en bekomt een uitspraak bij het Court of Appeal, die diametraal ingaat tegen de uitspraak in eerste aanleg. Lord Justice PURCHAS stelt het als volgt: 'The wording of section 141 is, in my view, clear and unambiguous and does not permit of any implication or construction so as to import an element equivalent to *mens rea* (criminal intent) nor does it involve in any way any person in the widest sense whether as user, proprietor or owner but depends solely on 'the thing' being used in the commission of the offence which rendered the goods liable to forfeiture (...)'.

Het argument van Air Canada dat section 141 door haar vorm of minstens door haar effecten te kwalificeren is als een strafrechtelijk voorschrift wordt door het Court of Appeal verworpen. Lord Justice PURCHAS is omzichtig in zijn formulering: 'In my judgment, the answer to this submission which demonstrates its fallacy is that the process which is invoked as a result of sections 141(1), 139 and Schedule 3 is by description a civil process. This would not, if all other matters militated to the contrary, prevent it from being in its nature a criminal provision. Mere words would not necessarily be conclusive although the procedure in the civil courts outlined in Schedule 3 must carry considerable weight'. Op basis van case-law komt hij evenwel tot de vaste overtuiging dat section 141 een procedure *in rem* voorziet

---

→

Par. 16: 'Where any thing has been seized as liable to forfeiture the Commissioners may at any time if they see fit and notwithstanding that the thing has not yet been condemned, or is not yet deemed to have been condemned, as forfeited – (a) deliver it up to any claimant upon his paying to the Commissioners such sum as they think proper, being a sum not exceeding that which in their opinion represents the value of the thing, including any duty or tax chargeable thereon which has not been paid (...)'.

tegen het *instrumentum sceleris*. Het morele element in hoofde van de gebruiker, eigenaar of bezitter spelen geen enkele rol. Het vaststellen en bewijzen van opzet, schuld of onzorgvuldigheid of nalatigheid in hoofde van Air Canada staat volledig los van de inbeslagneming-confiscatie. Door het 'in rem' karakter is er geen sprake van een strafrechtelijk voorschrift of sanctie. Bijgevolg spreekt de Court of Appeal de confiscatie van het vliegtuig uit, hetgeen door het vrijgeven van het vliegtuig tegen betaling van een geldsom, de facto de confiscatie van de geldsom betekent.

EVRM-procedure (ECRM/EHRM)

In het verzoekschrift aan de ECRM roept Air Canada schending in van artikel 1 van Protocol n° 1 (eigendomsrecht)[15] en van artikel 6 (1). De ECRM[16] banaliseert de inbeslagneming en steunt haar oordeel vooral op de £ 50.000, dat ze als proportioneel beschouwen t.o.v. het eigendomsrecht in artikel 1 van Protocol 1. Kort door de bocht en verwijzend naar vroegere rechtspraak[17] wordt de confiscatie-sanctie uitgesloten van het begrip strafrechtelijke vervolging. Wat de burgerlijke rechten en plichten betreft wordt volstaan met het vaststellen van niet-uitputting van de rechtsmiddelen door de klager tegen de oplegging van de geldsom. Gezien de nipte meerderheid bij de besluitvorming zijn er maar liefst vijf dissenting opinions. TRECHSEL en LIDDY en MARXER hebben het over een boete onder de verkapte vorm van inbeslagname-confiscatie en dus over een 'criminal charge' in de zin van artikel 6 (1). Anderen stellen onverenigbaarheid vast met burgerlijke rechten en plichten of met artikel 1 van Protocol n° 1.

De dissenting opinions mogen niet baten, want het EHRM komt tot dezelfde conclusie als de ECRM. De inbeslagneming heeft, volgens het EHRM, geen eigendomsoverdracht tot gevolg, maar een tijdelijke beperking van het eigendomsgebruik, met het doel te voorkomen dat vliegtuigen worden gebruikt om o.a. verboden drugs in het VK binnen te brengen. Ook de confiscatie is geen eigendomsoverdracht, aangezien die alleen betrekking heeft op de reeds betaalde geldsom en niet op het

15. Art. 1: 'Every natural or legal person is entitled to the peaceful enjoyment of his possessions.

No one shall be deprived of his possessions except in the public interest and subject to the conditions provided for by law and by the general principles of international law.

The preceding provisions shall not, however, in any way impair the right of a State to enforce such laws as it deems necessary to control the use of property in accordance with the general interest or to secure the payment of taxes or other contributions or penalties'.

16. Rapport van 30.11.93.

17. Zaak Raimondo v. Italië, rapport 21.10.92 en zaak AGOSI (zie infra). Intussen is er uitspraak van het EHRM in de zaak Raimondo v. Italië (22.02.94). Ik begrijp niet hoe de ECRM zich op Raimondo kan beroepen, want zowel de ECRM als het EHRM motiveren geen schending van art. 1 van Protocol n°1, omdat de confiscatie, door het beroep van Raimondo in Italië, nooit definitief eigendomsoverdracht tot gevolg heeft gehad. Met betrekking tot art. 6, stellen zowel ECRM als EHRM in de zaak Raimondo, was alleen de lengte van de procedure voorwerp van procedure, maar het EHRM bevestigt de visie van de ECRM in par. 41: '(...) On the matter of confiscation, it should be noted that Article 6 applies to any action whose subject matter is "pecuniary" in nature and which is founded on an alleged infringement of rights that were likewise of a pecuniary character'.

vliegtuig zelf. Valt nog te bezien of de confiscatie van de geldsom verenigbaar is met de uitzonderingen voorzien in artikel 1, lid 2 en 3 van Protocol n° 1. Het EHRM stelt dat de bevoegdheden van de douane in het VK opvallend ver gaan. Niettemin, in deze zaak werd slechts overgegaan tot uitzonderlijke maatregelen, niet nadat diverse inbreuken waren vastgesteld, en steeds met het doel voor ogen de internationale drugshandel te bestrijden. Daarenboven stond voor Air Canada een beroepsgang bij de rechter open om de toepassing van de discretionaire bevoegdheden door de douane op redelijkheid te toetsen. Alhoewel in deze beroepsprocedure de merites van de zaak niet aan de orde kunnen komen, komt deze procedure volgens het EHRM, gezien vroegere rechtspraak, tegemoet aan de eisen van artikel 1, lid 2. Het is aan de nationale rechter om te beslissen dat de discretionaire bevoegdheid door de douane onwettig is aangewend, op basis van onrechtmatigheid of procedurele onregelmatigheden. De nationale procedure is zodanig dat de uitoefening van bevoegdheden op redelijkheid wordt getoetst. De conclusie van het EHRM luidt bijgevolg dat, gezien de grote hoeveelheid cannabis, haar straatwaarde, en de waarde van het inbeslaggenomen vliegtuig, de eis tot betaling van een geldsom van £ 50.000 niet onevenredig was ten opzichte van het doel, namelijk het algemeen belang bij het bestrijden van illegale drugsimport in het VK. Om die reden, stelt het EHRM, en rekening houdende met de beoordelingsmarge voor de lidstaten, heeft het VK met de besluitvorming in deze zaak een redelijke belangenafweging gerealiseerd en artikel 1 van Protocol n° 1 niet geschonden.

Met betrekking tot artikel 6 (1) stelt Air Canada dat haar een strafsanctie, in casu strafrechtelijke boete, is opgelegd. Noch de confiscatie, noch de theoretische mogelijkheid van de beroepsgang voldoen aan de eisen van artikel 6 (1). Is er hier sprake van een strafvervolging? Het EHRM oordeelt negatief en volgt de visie van de Court of Appeal: een procedure 'in rem'. Hierbij laat het EHRM meewegen dat er geen sprake is van strafrechtelijke procedures of strafrechtelijke bepalingen in de formele zin en dat er geen enkele dreiging is met een strafrechtelijke procedure bij niet-betaling van de geldsom.[18] In subsidiaire orde pleit Air Canada dat zowel de inbeslagneming van het vliegtuig als de geldboete beslissingen zijn over de burgerlijke rechten en plichten van de maatschappij, zonder volwaardige beroepsgang bij een gerechtelijke instantie, hetgeen in strijd is met artikel 6 (1). Het EHRM stelt dat het vaststaat en niet omstreden is dat de burgerlijke rechten en plichten van de maatschappij in het geding zijn. Wat de inbeslagneming betreft, is het zo dat de douane beroep moet doen op de rechter om de confiscatie te bekomen. In casus is dit ook gebeurd en hebben beide partijen ermede ingestemd dat de procedure beperkt zou worden tot juridische (niet feitelijke) geschilpunten. Hiermede is volgens het EHRM voldaan aan de eis van artikel 6 (1). Wat de betaling van de geldsom betreft, is het zo dat in het VK Air Canada een procedure had kunnen instellen, waarbij ze de feitelijke gronden voor die bevoegdheidsuitoefening had kunnen in vraag stellen. Aangezien Air Canada de procedure niet heeft benut, voelt het EHRM

18. Zaak Deweer v. België, uitspraak 27.02.1980.

zich niet geroepen om in abstracto de procedure te toetsen aan artikel 6(1). Het EHRM concludeert dan ook dat er geen sprake is van schending van artikel 6 (1).

De uitspraak van het EHRM roept veel vragen op, zelfs binnen het EHRM, gezien de zeer kritische 'dissenting opinions' van maar liefst 4 rechters. Walsh is van mening dat hier wel degelijk sprake is van een strafvervolging. Reeds in de zaak Ozturk v. Duitsland heeft het EHRM de autonomie van het begrip strafvervolging in artikel 6 onderstreept. Elementen die daarbij een rol spelen zijn de natuur en de zwaarte van de sanctie die aan betrokkene wordt opgelegd. Air Canada kreeg £ 50.000 geldboete opgelegd, in feite voor strafbare feiten begaan door een of meerdere personen die haar onbekend zijn en voor dewelke zij geen verantwoordelijkheid draagt. Het mag dan zo zijn dat de veroordeling wordt gekwalificeerd als een beslissing '*in rem*', de sanctie werd opgelegd *ad personam*. WALSH is bijgevolg de opinie toegedaan dat er schending is én van artikel 1 Protocol n° 1 én van artikel 6. PEKKANEN valt vooral over de zeer vergaande discretionaire bevoegdheden van de douane, die qua inbeslagneming en daaropvolgende maatregelen feitelijk ongelimiteerd zijn. PEKKANEN vraagt zich af of deze wettelijke omkadering wel voldoet aan de eis van 'voorzienbaarheid', zoals vereist door de EHRM-jurisprudentie. Hij vindt in ieder geval van niet. Daarenboven dient, zijns inziens, bij dergelijke vergaande discretionaire bevoegdheden, de beroepsprocedure te gebeuren door een gerechtelijke instantie met volheid van bevoegdheid. Het feit dat de gerechtelijke controle in het VK zich beperkt tot een toezichtsprocedure, betekent dat er geen sprake is van beroep, en levert strijdigheid op én met artikel 1 van Protocol n° 1 én met artikel 6.

Veruit de meest interessante 'dissenting opinion' is evenwel afkomstig van MARTENS en RUSSO gezamenlijk. Zij zijn van mening dat de confiscatie hier geen reparatoir rechtskarakter heeft, maar gericht is op het sanctioneren van een delict, namelijk drugssmokkel, met het oog op speciale en generale preventie. Deze vorm van confiscatie is duidelijk te situeren in het kader van het strafrecht, namelijk als *instrumentum sceleris*. Bijgevolg kwalificeren MARTENS en RUSSO deze confiscatie, in de termen van artikel 1, lid 2 van Protocol n° 1, als noodzakelijk om de betaling van 'penalties' te verzekeren. Nochtans onderscheidt section 141 (1) van de CEMA zich in twee opzichten van de inbeslagneming en confiscatie van het instrumentum sceleris: bestanddelen die betrekking hebben op opzet of schuld (mens rea) spelen geen rol; personen, in hoedanigheid van gebruiker, eigenaar of bezitter, staan buiten de procedure. Dit doet niets af aan het feit dat er verdenking van een strafbaar feit (smokkel) moet zijn en dat de inbeslagneming/confiscatie mede gericht is op speciale en generale preventie. Dit heeft tot gevolg dat wanneer de dader niet de eigenaar of bezitter, etc. van het instrument is, deze laatste zich in het VK niet kan verdedigen tegen de confiscatie op basis van de exceptie van onschuld (dat hij redelijkerwijs niet kon weten of vermoeden dat zijn goed als instrument voor het plegen van een delict zou worden gebruikt). Is dit verenigbaar met artikel 1, lid 1 van Protocol n° 1? In feite zou voor een confiscatie, die materieel neerkomt op een criminele sanctie, op de autoriteiten de bewijslast van de mens rea moeten rusten. MARTENS en RUSSO aanvaarden dat, met name in het douanerecht, de bewijslast wordt omge-

keerd.[19] Dit betekent evenwel niet dat confiscatie van vermogen voor een rechtsschending – hoe belangrijk die schending ook mag zijn en hoe dwingend het algemeen belang het voorkomen en bestraffen ervan vereist – met artikel 1 van Protocol 1 verenigbaar is, als er geen enkele relatie bestaat tussen de bezitter van de goederen of de persoon verantwoordelijk voor de goederen en de rechtsschending. Kan dit euvel worden verzacht door het feit dat de douane over discretionaire bevoegdheden beschikt, op basis van section 152 en par. 16 of Schedule 3, om het inbeslag genomen goed vrij te geven tegen betaling van een geldsom? MARTENS en RUSSO antwoorden negatief, want in een rechtsstaat dienen de beperkingen van het eigendomsrecht in de regelgeving zelf uitdrukkelijk te worden bepaald. Daarenboven is de bevoegdheid van de douane om het goed terug te geven uitermate discretionair. Zelfs al zou de douane in alle redelijkheid omgaan met deze bevoegdheid, dan nog zien MARTENS en RUSSO problemen in relatie tot artikel 6. Immers, onafgezien van de juridische kwalificatie die aan het systeem van confiscatie-sanctie wordt gegeven (civiel, administratief of strafrechtelijk), heeft de douane de bevoegdheid om de luchtvaartmaatschappij te vervolgen en te bestraffen met een aanzienlijke boete en hen te dwingen tot betaling. In de jurisprudentie van het EHRM wordt de toewijzing van dergelijke bevoegdheden aan administratieve autoriteiten verenigbaar met artikel 6 geacht, evenwel op voorwaarde dat er een gerechtelijke beroepsweg ten gronde open staat. De beroepsweg in het VK voldoet daar niet aan, omdat niet alle juridische en feitelijke merites van de zaak kunnen worden onderzocht. Dus besluiten MARTENS en RUSSO tot schending én van artikel 1 van Protocol n° 1 én van artikel 6 (1).

Conclusie

De uitspraak van het EHRM is ronduit teleurstellend. Door deze vorm van confiscatie niet onder de rechtsbescherming van het EVRM te brengen wordt een gevaarlijk precedent geschapen en staat het de lidstaten vrij sancties onder vermogensvorm uit de strenge eisen van rechtsbescherming van het strafrecht en het EVRM los te weken. Het is tevens de vraag of het EHRM haar uitspraak voldoende heeft onderbouwd. Het is immers frappant vast te stellen dat MCFARLANE, auteur van dé commentaar op de CEMA[20], de regeling van inbeslagneming en confiscatie scherp op de korrel neemt. Zijn argumenten lopen zeer parallel met die van Air Canada en de dissenting opinions. Volgens MCFARLANE had The Keith Committee on the Enforcement Powers of the Revenue Departments[21] een aantal aanbevelingen ge-

19. Zie zaak Salabiaku v. Frankrijk, uitspraak 07.10.1988 en zaak Pham Hoang v. Frankrijk, uitspraak 25.09.1992.

20. G. MCFARLANE, *Customs and Excise Law and Practice*, London, 1933; zie ook MITCHELL, A.R., HINTON, M.G. en TAYLOR, S.M.E., *Confiscation*, London, 1992.

21. 1985, volume 4, Cmnd 9440. In het VK wordt veel gewerkt met adviserende wetgevingscommissies onder leiding van gezaghebbende rechters. Deze commissie licht de handhavingsbevoegdheden van de financiële controle-organen door.

formuleerd om de discretionaire bevoegdheid van de douane wettelijk nader in te vullen en te voorzien in een afdoende beroepsprocedure. Het Keith Committee dacht hierbij o.a. aan een geobjectiveerd systeem van 'civil penalties', zoals dat in het VK bestaat voor BTW. De douane stond hier vijandig tegenover. Het Keith Committee was ook voorstander van departementale richtlijnen, die door de rechtbanken zouden kunnen worden getoetst. Waren deze aanbevelingen opgevolgd, stelt MCFARLANE, dan had de procedure met Air Canada vermeden kunnen worden. Zijn conclusie is vlijmscherp: 'The situation is generally unsatisfactory (...) Thus the Commissioners (*is de douane, cursief auteur*) without any form of trial or taking of evidence can themselves impose a fine on the basis of facts which they allege, they judge, and against which there is no appeal. This would appear to be in clear breach of the European Convention on Human Rights'.[22] Het EHRM heeft de effectiviteitsgedachte wel heel zwaar laten doorwegen.

MARTENS en RUSSO zijn zich in hun dissenting opinion zeer bewust van de consequenties van deze uitspraak voor alle aantastingen van vermogensrechten naar aanleiding van strafrechtsschendingen, dus ook het ontnemen van het wederrechtelijk verkregen voordeel. Om deze reden gaan ze ook zeer tekeer tegen de uitspraak van het EHRM in de zaak AGOSI.

2.2. ZAAK AGOSI V. HET VK, EHRM 24 OKTOBER 1986

Feiten en procedure in het VK

Het bedrijf AGOSI verkoopt in Duitsland goudmunten (Krügerrands) aan X en Y. Deze betalen, op zaterdag, met een cheque. AGOSI bedingt contractueel dat het eigenaar blijft tot het moment van definitieve betaling. De cheque blijkt bij inning ongedekt te zijn. Intussen zijn X en Y, in het bezit van de goudmunten, met de auto naar het VK afgereisd. Voor invoer van goudmunten in het VK was op dat moment een vergunning vereist en dienden heffingen te worden betaald. De douane in Dover stelt de illegale invoer vast, neemt de auto en de goudmunten in beslag en vervolgt X en Y voor smokkel. AGOSI verleent de douane alle medewerking en treed ook als getuige op. Na afloop van het strafproces wil het bedrijf als eigenaar de inbeslaggenomen goudmunten terug. De douane geeft hieraan geen gevolg. Terugvorderingsprocedures bij de High Court en de Court of Appeal stellen AGOSI in het ongelijk en leiden tot confiscatie van de goudmunten (*objectum sceleris*), op basis van section 44 van de Customs and Excise Acts 1952. De onschuld van de eigenaar speelt geen enkele rol en de douane beschikt over vergaande discretionaire bevoegdheden om op basis van section 44 in beslag te nemen en om confiscatie te verzoeken. De rechter toetst alleen of het goed voor confiscatie vatbaar is. Er is geen enkele juridische verplichting om de goederen te restitueren, ook niet aan de rechtmatige eigenaar die niets met de strafzaak van doen heeft.

22. G. MCFARLANE, *o.c.*, 120-121.

De ECRM is in haar rapport[23] de mening toegedaan dat inbeslagneming en confiscatie dient te worden beschouwd als een integraal bestanddeel van de strafprocedure en het recht op eigendom bijgevolg aan gerechtvaardigde beperkingen kan worden onderworpen (art. 1 par. 2 van Protocol n° 1). Geldt dat ook wanneer de eigenaar van de goederen niet de dader van het strafbaar feit is, dus een derde? De ECRM vindt dat in een dergelijke situatie voor de eigenaar een rechtsweg open moet staan om zijn onschuld te bewijzen en zijn goederen terug te krijgen. Het VK kon geen wettelijke basis aangeven en evenmin voorbeelden aandragen van procedures (certiorari of andere vormen van gerechtelijke herziening) tegen beslissingen van de douane. Het niet aanwezig zijn van een rechtsweg doet de Commissie besluiten tot schending van artikel 1 van Protocol n° 1. In hun dissenting opinions stellen MELCHIOR en SOYER dat een specifieke beroepsprocedure met erkenning van de belangen van derden de voorkeur zou verdienen, maar dit niet betekent dat er in het VK geen mogelijkheid bestaat om de confiscatie-beslissing van de douane aan te vechten bij de High Court, de Court of Appeal en de House of Lords. Hierop zijn de normale regels van het administratief recht van toepassing en deze Hoven hadden de bescherming van de 'onschuldige eigenaar' in hun uitspraken kunnen meenemen, door de redelijkheid en proportionaliteit van de maatregel te toetsen. Daarbij had kunnen worden meegenomen of AGOSI voldoende voorzorgsmaatregelen had getroffen, of nalatigheid kon worden verweten (het aanvaarden van de cheque op zaterdag). Het EHRM is, in tegenstelling tot de ECRM, de mening toegedaan dat in deze zaak het belang van de eigenaar (het eigendomsrecht vervat in art. 1(1) van Protocol 1) op een voldoende wijze was afgewogen tegen het belang van de staat en er voor AGOSI in het Engelse recht tevens een voldoende rechtsgang openstond. Het belang van de staat ziet het EHRM hier als zijnde reglementering van het eigendomsgebruik en niet het opleggen van belastingen of 'penalties'. Op het verweer van de advocaten dat AGOSI voorwerp was geweest van een strafvervolging in de zin van artikel 6 (2), antwoordt het Hof dat de strafrechtsprocedure enkel was gevoerd tegen de smokkelaars en niet tegen AGOSI en dat gevolgen van de handelingen van de smokkelaars, in casu de confiscatie, niet betekent dat die gevolgen onder het begrip strafvervolging vallen. Het EHRM ziet geen reden om de zaak alsnog te onderzoeken op het punt van verenigbaarheid met artikel 6 (1), op het punt van burgerlijke rechten en verplichtingen, aangezien de advocaten dit niet hadden opgevoerd als argumentatie. Een aantal rechters laten in 'dissenting opinions' duidelijk verstaan in deze zaak wel degelijk een schending te zien van de burgerlijke rechten en verplichtingen van AGOSI en dus een schending van artikel 6 (1). Daarenboven meent rechter PETITI dat de confiscatie helemaal niet meer nodig was in het belang van de staat en dat de bevoegdheden terzake van de douane veel te discretionair zijn. Had de douane AGOSI tevens strafrechtelijk vervolgd, op

23. Rapport van 11.10.1984.

basis van medeplichtigheid, dan had AGOSI recht gehad op een eerlijk proces in de zin van artikel 6 EVRM. Nu dat niet is gebeurd, is het vreemd AGOSI niet minstens de bescherming te bieden onder artikel 6 (1). Immers, stelt PETITI, de confiscatie is een *administratieve sanctie opgelegd door de douane zonder enige schuld in hoofde van AGOSI* en 'Artikel 6 (1) definitely implies that one cannot, on the pretext of changing the jurisdictional field and legal classification, deprive a litigant of the safeguards customary in proceedings in connection with such matters (...) A State which, because of the way in which it has structured its administration of justice, has not prosecuted a person under the criminal law may not deprive him of the guarantees provided by article 6 on the ground that there have been no criminal proceedings, and yet at the time prevent the bringing of civil proceedings'.

Conclusie

Ook hier blijkt weer hoe verdeeld de rechters van de ECRM en het EHRM deze fundamentele problematiek benaderen en hoe zwak de uitspraak van het EHRM onderbouwd is in het licht van de standpunten die in de zaak naar voren zijn gebracht bij de ECRM en bij het EHRM. Geen wonder dat MARTENS en RUSSO in felle bewoordingen afstand nemen van de uitspraak van het EHRM. Zij menen immers dat zowel de confiscatie van objectum sceleris (de goudmunten) als dat van het instrumentum sceleris (het vliegtuig) dienen beschouwd te worden als 'penalties' in de zin van artikel 1 (2) van het Protocol. Ze zijn sowieso gekant tegen de uitspraak van het EHRM in de AGOSI-zaak, maar stellen dat de redenering van het EHRM voor het objectum sceleris in geen geval kan worden gebruikt voor het instrumentum sceleris.

In hun dissenting opinion verwijzen MARTENS en RUSSO slechts zijdelings naar een derde zaak, die ze, mijns inziens, substantiëler bij hun opinie hadden kunnen betrekken.

2.3. ZAAK WELCH V. HET VK, EHRM, 9 FEBRUARI 1995

Feiten en procedure in het VK

Mr. WELCH voert in 1986 grote hoeveelheden cannabis in het VK in. Door de Crown Court wordt hij veroordeeld tot 22 jaar gevangenisstraf. Daarbovenop krijgt hij een bevel tot betaling van het wederrechtelijke verkregen bedrag (confiscation order), op basis van de Drug Trafficking Offences Act 1986 (DTOA) ten bedrage van £ 66.914 of twee jaar vervangende gevangenisstraf. De Court of Appeal reduceert de gevangenisstraf tot 20 jaar en de 'confiscation order' tot £ 59.914. De 'confiscation order' is vergelijkbaar met de 'pluk-ze' maatregel in Nederland. In casu waren de feiten voorafgaand aan de inwerkingtreding van de DTOA (januari 1987). De Act creëert evenwel een bewijsvermoeden van crimineel vermogen voor de goederen of geld dat aan hem is overgedragen tijdens de zes jaren voorafgaande aan het moment waarop de strafvervolging tegen hem een aanvang nam. De beschuldig-

de kan het tegenbewijs leveren. Hij kan volstaan met het aantonen dat er waarschijnlijk geen verband bestaat (the balance of probabilities) tussen de drugsdelicten en zijn vermogen; een bewijslast 'beyond a reasonable doubt' is niet vereist. Voor de overgangssituatie volstaat het dat de strafrechtelijke procedure aanvang heeft genomen na inwerkingtreding van de Act. De rechter heeft op basis van de DTOA vergaande discretionaire bevoegdheden bij het bepalen van het crimineel vermogen. Hij kan daarbij o.a. rekening houden met de mate van schuld van de dader. Met name bij criminele verenigingen met diverse participatiegraad wordt dit gehanteerd. In het VK zijn de rechters verdeeld over het rechtskarakter van deze 'confiscation order'. Een minderheid is de mening toegedaan dat het een reparatoire maatregel is; een meerderheid houdt het evenwel bij 'punitive and deterrent, constituting penalties'.

EVRM-procedure (ECRM/EHRM)

WELCH roept in Straatsburg schending van artikel 6 (omwille van veiligheidsmaatregelen op de zitting) en van artikel 7 EVRM in. De ECRM[24] verklaart het verzoek op basis van artikel 6 onontvankelijk. Wat artikel 7 betreft, stelt WELCH dat vermogen is geconfisceerd op basis van wetgeving die na de feiten in werking is getreden en met terugwerkende kracht wordt toegepast. Artikel 7 (1) lid 2 stelt: 'Nor shall a heavier penalty be imposed than the one that was applicable at the time the criminal offence was committed'. Vraag is dus of de 'confiscation order' als een 'penalty' kan worden beschouwd. De ECRM ziet in de zwaarte van de sanctie geen voldoende argument om tot een 'penalty' te besluiten. De 'confiscation order' heeft dus een reparatoir en preventief karakter. De ECRM volgt hiermede in feite de redenering die ze had toegepast in de zaak M. v. Italië (n° 12386, dec. 15.04.91). In die zin was een administratieve confiscatie van de Italiaanse autoriteiten aan de orde, die los stond van een criminele procedure en veroordeling. Volgens de ECRM betrof het een reparatoire en preventieve maatregel. Het feit dat in de zaak Welch de confiscatie in het kader van het strafprocesrecht gebeurt, is voor de ECRM geen voldoende argument om alsnog tot een 'penalty' te besluiten. De ECRM komt bij haar besluitvorming tot staking van stemmen. De doorslaggevende stem van de voorzitter leidt tot geen schending: reparatoir en preventief. Het hoeft dan ook geen verbazing te wekken dat zes rechters in de pen klimmen om hun dissenting opinion te uiten. Ze vinden de band met het strafproces én het punitieve effect van de maatregel, die het reparatoire en preventieve overstijgt, voldoende argumenten om te besluiten dat hier sprake is van een 'penalty'.

Voor het EHRM onderlijnt de regering nogmaals dat de 'confiscation order' een dubbele functie heeft: 1/ het ontnemen van inkomsten verkregen uit drugshandel en 2/ het voorkomen van het gebruik van deze inkomsten. Deze maatregel heeft dus een reparatoir en preventief doel en is er niet op gericht een punitieve straf op te

24. Rapport van 15.10.1993.

leggen. De strafrechtelijke veroordeling voor drugshandel is slechts de aanleiding. De rechtbank is voor de 'confiscation order' niet gebonden aan de tenlastelegging en de confiscatie heeft dus betrekking op vermogen verkregen uit andere drugsdelicten. Het feit dat er vervangende gevangenisstraf kan worden opgelegd is evenmin overtuigend, stelt de regering, omdat veel niet-strafrechtelijke 'orders' met strafsancties worden afgedwongen, hetgeen niet betekent dat de orders als een 'penalty' te kwalificeren zouden zijn.

Het EHRM stelt dat voor de beoordeling van de confiscatie-maatregel in het licht van het artikel 7 'penalty' criterium autonoom dient te worden getoetst op de volgende criteria: de maatregel wordt opgelegd na beschuldiging van een strafbaar feit; de natuur en het doel van de maatregel; de kwalificatie en de procedures in het nationaal recht én de zwaarte van de maatregel. Het EHRM stelt vast dat dit in deze beschuldiging van drugshandel een onmisbare vereiste is. Het feit dat de confiscatie-maatregel zich kan uitstrekken tot andere vermogens doet daar niets aan af. De zwaarte van de maatregel is op zich niet voldoende om tot 'penalty' te besluiten. Het feit dat evenwel andere vermogens dan de vermogens verkregen door het plegen van het ten laste gelegde strafbare feit kunnen worden geconfisceerd, kan naast het reparatoir en preventief karakter ook een punitief karakter hebben. Bovendien is het zo dat de 'proceeds' worden geconfisceerd, niet de 'profits', stel maar de bruto-inkomsten, niet de winsten. Daarenboven rekening houdende met het feit dat de rechter vergaande discretionaire bevoegdheid heeft bij het bepalen van het crimineel vermogen en dat hij daarbij rekening kan houden met de graad van schuld en dat hij vervangende gevangenisstraf kan opleggen, doen het EHRM unaniem (!) besluiten tot het aannemen van een 'penalty' karakter en dus strijdigheid met artikel 7 dat terugwerkende kracht voor 'penalties' verbiedt.

Conclusie

Met deze uitspraak is uiteraard de rechtmatigheid van de confiscatie-maatregel opgelegd door strafrechtbanken in het algemeen niet in vraag gesteld, maar de uitspraak geeft wel aan dat het aantasten van vermogensrechten naar aanleiding van strafbare rechtsschendingen een punitief karakter kan hebben.

Alhoewel de criteria voor de definitie van 'penalty' in artikel 7 EVRM niet gelijk hoeven te zijn aan die voor de definitie van 'criminal charge' in artikel 6 EVRM, ligt het toch voor de hand hierbij naar eenheid te streven.[25] Ondanks deze positieve uitspraak zijn de ECRM en het EHRM er niet in geslaagd duidelijk de lijn aan te geven van minimale rechtsbescherming bij de vermogensaantasting naar aanleiding van of in het kader van het strafrecht. Gezien de ontwikkeling van administratief-rechtelijke of privaatrechtelijke procedures, al dan niet in het kader van het strafprocesrecht, is dit een magere balans. De EVRM-instanties zijn er vooralsnog niet in

25. P. VAN DIJK en G.J.H. VAN HOOF, *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights*, Deventer, 1990, 364.

geslaagd om halt toe te roepen aan of substantiële eisen te stellen aan de vervanging van een 'ad personam' benadering door een 'in rem' benadering in de procedurele aanpak van goederen of vermogen gebruikt voor of verkregen door strafbare feiten. Het is hoog tijd een minimale grenslijn aan moreel bestanddeel in te bouwen, niet alleen voor de referentie- of basisdelicten, maar met betrekking tot het verkrijgen, in bezit hebben en aanwenden van crimineel vermogen. Op die manier wordt het bewijs van onschuld opnieuw in ere hersteld, zoals het bij punitieve sancties betaamt.

3. Betekenis voor het Nederlandse strafprocesrecht

Het is opvallend dat de geciteerde rechtspraak bijna uitsluitend betrekking heeft op het VK en gerelateerd is aan douanerecht of douanebevoegdheden. Nochtans is de problematiek niet onbekend in andere Europese landen. De Franse douanewetgeving kwalificeert de confiscatie als een straf die betrekking heeft op het object en niet op de dader ('in rem'). Nochtans is de wetgever zo verstandig geweest in uitzonderingsgevallen de positie van derden te beschermen. Met name wanneer het over vervoermiddelen als schepen en vliegtuigen gaat dient er voor inbeslagneming en confiscatie sprake te zijn van strafrechtelijke deelneming in hoofde van de eigenaar van het vervoermiddel.[26] Het aantasten van vermogensrechten naar aanleiding van strafbare rechtsschendingen kent in een aantal landen ook civiele[27] en administratiefrechtelijke vormen, al dan niet ingebouwd in het strafproces.[28] In Nederland zijn de mogelijkheden die het strafrecht biedt om goederen of vermogens te ontnemen aanzienlijk uitgebreid door de Wet vermogenssancties uit 1983[29] en de Wet verruiming vermogenssancties uit 1993.[30] Afroomboetes en pluk-ze-maatregelen zijn courante begrippen geworden. Ook in Nederland is het oude principe, dat confiscatie alleen kan worden uitgesproken indien de verdachte veroordeeld wordt wegens enig strafbaar feit en voor voorwerpen die geheel of grotendeels door middel van het strafbare feit zijn verkregen (zoals voor de verbeurdverklaring in art. 33 Sr., lid 1), losgelaten met de invoering van de Pluk-ze-wetgeving. Toch hoeft dit niet te betekenen dat daarmede 'in rem' procedures zijn ingevoerd, waarbij de

26. Zie C.J. BERR en H. TREMEAU, *Le droit douanier*, Paris, 1988, 522 e.v.
27. Zie L.F. KEYSER-RINGNALDA, *Boef en buit. De ontneming van het wederrechtelijk verkregen vermogen*, Arnhem, 1994, 191, die er evenwel op wijst dat de Supreme Court unaniem bepaald heeft dat het achtste amendement bij de Grondwet dat excessieve straffen verbiedt, met zich mee brengt dat er een relatie dient te bestaan tussen de ernst van het feit en het vermogen dat wordt ontnomen, ook als dit gebeurt door middel van een in rem procedure.
28. J.J.E. SCHUTTE, *o.c.*
29. Wet van 31 maart 1983, *Stb.*, 153.
30. Wet van 10 december 1992, *Stb.*, 1992. Zie B.F. KEULEN, 'MOT met het strafrecht', *TVVS*, 1993, 281; D.R. DOORENBOS, 'Het SFO, de ontnemingsprocedure en de rechtspositie van de onderzochte persoon. Kortwieken en kaalplukken', *Advocatenblad*, 1994, 504 en M.S. GROENHUIJSEN en D. VAN DER LANDEN, 'De financiële aanpak van de georganiseerde criminaliteit', *NJB*, 1995, 613.

'benadering ad personam' uit het beeld is verdwenen. De civiele 'in rem' procedure in de VS, de Italiaanse regeling tot verbeurdverklaring van mafia-vermogen en de Franse algehele verbeurdverklaring gaan duidelijk een stap verder in die richting.[31] Er is in Nederland niet gekozen voor een civielrechtelijk beslag, maar voor een strafvorderlijk beslag met civielrechtelijke kenmerken. Op welke wijze kunnen naar aanleiding van een strafbare rechtsschending vermogensrechten worden aangetast? Het Wetboek van Strafrecht stelt niet de eis dat er een verdenking tegen een bepaalde persoon moet zijn. Dat ligt voor de hand, omdat inbeslagneming een dwangmiddel is dat op voorwerpen wordt uitgeoefend. De zaak moet wel binnen het bereik van het strafrecht liggen. Er moet een zeker vermoeden van een strafbaar feit zijn.[32] Laat me dit illustreren aan de hand van de positie van derden bij inbeslagneming-verbeurdverklaring en de positie van de dader bij voordeelsontneming.

Verbeurdverklaring is een van de strafvorderlijke doelen van de inbeslagneming (art. 94 Sv.). Artikel 118b Sv. geeft de beslagene en andere belanghebbenden de mogelijkheid het OM te verzoeken een voorwerp dat op grond van artikel 94a Sv. in beslag is genomen (onder zekerheidsstelling) te doen teruggeven. Doet het OM dat niet, dan kan de beslagene, ook de derde-eigenaar, gerechtigd beklag ex artikel 552a Sv. doen over het uitblijven van een (voorwaardelijke) last tot teruggave.[33] Teruggave hoeft niet afgifte aan de beslagene in te houden. Bij deze beklagprocedure gaat de raadkamer in dit administratiefrechtelijk getinte geding in de schoenen van het OM staan.[34] Voor haar geldt net zoals voor de officier de hoofdregel van artikel 118, lid 1 Sv.: teruggave aan de beslagene of op basis van artikel 118, lid 3 Sv. aan een derde. Alhoewel het aan het OM en de raadkamer niet toekomt om de civielrechtelijke rechtsposities vast te stellen, dient er voor de eenheid van het recht wel rekening mee te worden gehouden. Indien de civiele rechtsverhoudingen duidelijk zijn dient overeenkomstig te worden beslist, zoniet prevaleert de hoofdregel van artikel 118, lid 1 Sv.: teruggave aan de beslagene. Dit geldt ook wanneer in zijn hoofde goeder trouw aanwezig is. Hierbij speelt art. 3:11 B.W. een rol, dat stelt dat goeder trouw ontbreekt als de betrokkene de feiten of het recht behoorde te kennen, zelfs als men bij redelijke twijfel in de onmogelijkheid verkeerde onderzoek te doen. Wat de verbeurdverklaring zelf betreft is het zo dat, op basis van artikel 33a Sr. ook voorwerpen verbeurd verklaard worden die aan de veroordeelde niet toebehoren, maar waarover hij slechts feitelijke beschikkingsbevoegdheid heeft, dus ook voorwerpen van een derde-eigenaar. De derde-eigenaar te goeder trouw wordt wel beschermd, want bewezen zal moeten worden dat de derde bekend was met het verkrijgen door middel van het strafbaar feit of met het gebruik daarvan, dan wel die verkrijging, dat gebruik of die bestemming redelijkerwijs had kunnen

31. Zie voor de rechtsvergelijking: BKA, *Gewinnabschöpfung bei Betäubungsmitteldelikten*, Wiesbaden, 1989; A. DESSECKER, *Gewinnabschöpfung im Strafrecht und in der Strafrechtspraxis*, Freiburg i. Br., 1992 en L.F. KEYSER-RINGNALDA, *o.c.*
32. G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlandse strafprocesrecht*, Arnhem, 1993, 420.
33. Als ultiem vangnet is het civiel kort geding aangewezen.
34. G.J.M. CORSTENS, *o.c.*, 440-442.

vermoeden. Het gaat hier, zo stelt KEYSER-RINGNALDA, om een bewustzijn van de herkomst van de zaken of het gebruik daarvan in een criminele context, of een bewustzijn dat een 'normale burger' in redelijkheid had kunnen en behoren te hebben.[35] Het is duidelijk dat het morele element in hoofde van de derde-eigenaar een rol blijft spelen bij de procedure tot verbeurdverklaring. In 1988 besliste de Hoge Raad ook dat de verbeurdverklaring van een voorwerp niet tot gevolg heeft dat tevoren op die zaak gevestigde beperkte zakelijke rechten of retentierechten vervallen, tenzij deze rechthebbende te kwader trouw is, hetgeen door de rechter dient te worden bewezen (art. 33a, sub f, lid 1 en 3 Sr.).[36] Door de koppeling aan de strafvordering, de beklagprocedure, eventueel de civiele procedure m.b.t. de inbeslagneming en de bewijslast bij verbeurdverklaring is de positie van de derde in het Nederlandse strafprocesrecht behoorlijk geregeld.

Ook bij de ontnemingssanctie is een voorstadium aanwezig. Op basis van artikel 94a Sv. kan conservatoir beslag worden gelegd voor verplichtingen tot betaling van geld aan de staat ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel, op voorwaarde dat er verdenking bestaat van een misdrijf waarvoor een boete van de vijfde categorie (F 100.000) kan worden opgelegd. Met het conservatoir beslag wordt evenwel behoedzaam omgesprongen uit vrees voor schadeclaims indien onverhoopt geen ontnemingsmaatregel wordt opgelegd. De dader en de derde hebben hier dezelfde rechten, zoals hierboven beschreven bij inbeslagneming voor verbeurdverklaring. Recentelijk heeft de Hoge Raad[37] de positie van derden op dit verduidelijkt. Op onroerende zaken kan geen derdenbeslag worden gelegd. Artikel 94a Sv. laat ook niet toe dat op vermogensbestanddelen van een rechtspersoon conservatoir beslag wordt gelegd uitsluitend omdat de verdachte met de rechtspersoon te vereenzelvigen is.[38] Voor de voordeelsontneming[39] zelf, op basis van artikel 36e S., is veroordeling wegens een strafbaar feit (grondfeit) vereist. De voordeelsontneming beperkt zich evenwel niet tot dit strafbaar feit. Ook andere feiten, waaromtrent voldoende aanwijzingen bestaan dat de veroordeelde deze heeft begaan of waarvan aannemelijk is dat hij daardoor op enigerlei wijze illegaal verrijkt is, kan ontnomen

35. L.F. KEYSER-RINGNALDA, *o.c.*, 27.

36. HR 13 mei 1988, *NJ*, 1989, 201. Art. 33a Sr. (3) 'Rechten als bedoeld in het eerste lid, onder f (zakelijke rechten op of persoonlijke rechten ten aanzien van de onder a tot en met e bedoelde voorwerpen), die niet aan de veroordeelde toebehoren kunnen alleen verbeurd worden verklaard indien degene aan wie zij toebehoren bekend was met de verkrijging van de voorwerpen waarop of ten aanzien waarvan deze rechten bestaan, door middel van het strafbare feit of met het gebruik of de bestemming in verband daarmede, dan wel die verkrijging, dat gebruik of die bestemming redelijkerwijs had kunnen vermoeden'.

37. Hoge Raad, beschikking van 9 januari 1996, DD 96.164.

38. A.A. FRANKEN en D. VAN DER LANDEN, 'Het financiële offensief tegen de criminaliteit: voordeelsontneming in de praktijk', *NJB*, 1996, 679 wijzen er op dat het gevaar dreigt dat een verdachte tamelijk eenvoudig aan conservatoir beslag kan ontsnappen door vermogensbestanddelen op andermans naam te zetten.

39. Zie J. WÖRETSHOFER, '"Pluk-ze" – Nieuwe mogelijkheden tot ontneming van crimineel vermogen', in P.C. VAN DUYNE, e.a., *Misdaadgeld*, 1993, 33.

worden (soortgelijke feiten in art. 36e, lid 2 S.; andere feiten in art. 36e, lid 3 Sr.). Alleen voor andere feiten is een SFO[40] verplicht. In de ontnemingsprocedure is voor het aantonen van de omvang van het wederrechtelijk verkregen voordeel het voor het Nederlandse strafprocesrecht kenmerkend wettelijk bewijsstelsel slechts in beperkte mate van toepassing. De rechter moet zich baseren op wettige bewijsmiddelen, maar voor de bewijskracht van de bewijsmiddelen geldt, als uitzondering, een vrij bewijsrecht. In de MvT is er sprake van een 'zekere bewijslastverdeling tussen OM en veroordeelde, waarna de rechter op basis van een 'balancing of probabilities' veroordeelt'.[41] De relatie met de persoon van de dader is niet losgelaten. Bij soortgelijke feiten moeten er voldoende aanwijzingen zijn dat ze door de veroordeelde zijn begaan; voor andere feiten moet aannemelijk worden dat veroordeelde er wederrechtelijk voordeel heeft door verkregen. De iure is er geen omkering van de bewijslast of vermoeden van schuld. De facto komt in het vrije, civielrechtelijk getint bewijsstelsel meer last op de schouders van de dader te liggen, want de aannemelijkheid van het voordeel kan bijvoorbeeld worden afgeleid 'uit het uitblijven van verweer of uit onverifieerbare of volstrekt ongeloofwaardige verweren van de kant van de veroordeelde'.[42] Toch kan worden gesteld dat het basisprincipe 'geen straf zonder schuld' blijft gelden en dat de omstreden Pluk-ze wetgeving de EVRM-toets kan doorstaan.[43]

Levert de Nederlandse douanewetgeving bijzondere verrassingen op? Eigenlijk niet, want de basisprincipes van het commune straf(proces)recht zijn van toepassing. Alleen de bevoegdheden zijn ruimer geregeld. De huidige wetgeving, de Algemene Wet inzake de Douane en de Accijnzen (AWDA), zoals gewijzigd door de Wet inzake Douane, voorziet met artikel 209 in opsporingsbevoegdheden tot inbeslagneming van goederen en voorwerpen die de in artikelen 95 en 96 Sv. omschreven gevallen te boven gaan, maar steeds ten aanzien van bij wettelijke bepalingen strafbaar gestelde feiten. Ook vliegtuigen kunnen in beslag genomen worden, maar hierbij moeten speciale formaliteiten in acht worden genomen[44], zoals het voor de Nederlandse vliegtuigen inschrijven van het beslag in het luchtvaartregister. Artikel 729a (1) van Boek III B.W. sluit daarenboven beslag uit op luchtvaartuigen die geregelde lijndiensten verzorgen of op luchtvaartuigen die gereed staan om te vertrekken. Indien voertuigen kennelijk worden ingericht of toegerust om goederen aan

40. Een Strafrechtelijk Financieel Onderzoek (SFO) is, zoals bepaald in art. 126, lid 2 Sv., gericht op de bepaling van het door de verdachte wederrechtelijk verkregen voordeel, met het oog op de ontneming daarvan op grond van art. 36e Sr. Het SFO vormt dus de inleiding van de ontnemingsprocedure, geregeld in de artt. 511b t/m i Sv.

41. Bijl. hand. TK 1989/90, nr. 21504, 3 (MvT), p. 63.

42. Bijl. Hand. TK 1989/90, nr. 21504, 3 (MvT), p. 58.

43. Idem L.F. KEYSER-RINGNALDA, *o.c.*; a contrario: J.F. WÖRETSHOFER, *o.c.*

44. Art. 94b: 'Voor de toepassing van de artikelen 94 en 94a geldt: (...) 4° dat bij het leggen en beëindigen van beslag op schepen en luchtvaartuigen formaliteiten in acht genomen worden welke ingevolge het Wetboek van Rechtsvordering gelden ten aanzien van de betekening van het proces-verbaal van inbeslagneming, en ingevolge enige regeling inzake teboekgestelde schepen, onderscheidenlijk luchtvaartuigen ten aanzien van de inschrijving en doorhaling daarvan in registers'.

het ambtelijk toezicht te onttrekken dan voorziet artikel 213 in de bevoegdheid tot inbeslagneming. Vanaf 1 juni 1996 is de nieuwe Douanewet in voege gekomen. De bevoegdheid voorzien in het huidige artikel 213 is opgenomen in artikel 52. De algemene opsporingsbevoegdheid tot inbeslagneming van goederen en voorwerpen van artikel 209 is neergelegd in artikel 81 van de Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (AWR).

4. Confiscatie-sancties en internationale samenwerking

In het kader van de drugsbestrijding en de aanpak van het witwassen[45] zijn, onder invloed van internationale regelgeving, de inbeslagneming en confiscatie-sancties in de rechtsstelsels van de Europese landen fors verruimd. In een aantal landen zijn de juridische vormen van ontneming van wederrechtelijk verkregen vermogen daarenboven niet beperkt tot vermogen verkregen uit drugsdelicten, maar uitgebreid tot een exhaustieve waslijst aan delicten of tot alle (zware) strafbare feiten. Door de oorlogsrethoriek komt er druk te staan op de rechtsbescherming en het is dan ook de vraag of via de internationale samenwerking de grens van rechtsbescherming niet naar beneden wordt gehaald en in welke mate het EVRM hierbij een mininumstandaard kan opleggen. Een blik op de internationale verplichtingen is hier op zijn plaats. Mijlpaal is in ieder geval artikel 5 van het VN-Verdrag tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen (1988)[46] dat verplicht tot confiscatie van vermogen gebruikt bij of verkregen door drugsdelicten. Lid 4 voorziet in een begin van regelgeving voor de internationale samenwerking bij het financieel opsporen, het inbeslagnemen en het opleggen en uitvoeren van de confiscatie-sanctie. Hierdoor wordt zowel de kleine rechtshulp, de overdracht van strafvervolging als de executie-overdracht op het vermogensterrein toegepast. Door de zeer uiteenlopende juridische vormgeving in de staten was zowel harmonisatie als samenwerking op dit terrein onvermijdelijk geworden. De inhoud van artikel 5 (4) van de Weense Conventie is concreet ingevuld en uitgewerkt in de Straatburgse Conventie van 1990[47], die het toepassingsgebied verruimt tot alle delicten, maar met een recht op voorbehoud. De reikwijdte van de Conventie is duidelijk gerelateerd aan strafbare feiten en dus van strafrechtelijke aard. Dit neemt niet weg dat de confiscatie-sanctie niet noodzakelijk door de strafrechter moet worden opgelegd. Een oplegging door

45. Report of the Financial Action Task Force on Money Laundering (Paris, 1990).

46. United Nations Convention against illicit traffic in narcotic drugs and psychotropic substances, Vienna, 1988.

47. Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime, Trb. 1990, 172. Explanatory report on the Convention, Raad van Europa, Straatsburg, 1991. Daarnaast is er nog de EG-Richtlijn tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld, *Pb.* 1991, L 166/77, die verplichtingen tot inbeslagneming of confiscatie bevat, maar wiens verplichtingen aan de financiële sector in Nederland hebben geleid tot de Wet identiteitsvaststelling bij financiële dienstverlening (WIF 1993) en tot de Wet Melding Ongebruikelijke Transacties (MOT 1994).

een administratieve of civiele rechter valt onder de Conventie[48]; een oplegging door een bestuursorgaan niet. Ook de juridische kwalificatie van de sanctie (straf of maatregel) doet niet terzake. Zijn de rechten van de dader en van derden hier afdoende geregeld of is er sprake van zuivere 'in rem' procedures? Artikel 5 verplicht de lidstaten om voor alle betrokken partijen een effectieve rechtsbescherming te voorzien: 'The legal provisions required by this article should guarantee "effective" legal remedies for interested third parties (...) In any case, minimum rights of the defence are safeguarded by the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms'.[49] In Section 5 wordt voorzien in welke gevallen een Staat confiscatie-samenwerking mag weigeren. Artikel 18(1)a noemt als grond de strijdigheid met de fundamentele rechtsbeginselen van het rechtssysteem van de aangezochte rechtsstaat. In het Report wordt daarbij verwezen naar de eisen voortvloeiend uit artikelen 5 en 6 EVRM, naar de bescherming van bepaalde eigendom (denk aan vliegtuigen) en naar de omkering van de bewijslast. Art. 18(4)b laat toe samenwerking te weigeren als er een te afstandelijke relatie is tussen het delict en de eigendom. Uitsluiting van vermogen verkregen door soortgelijke of andere feiten dan het grondfeit (art. 18(4)d) is zeer beperkt, want stelt het Report: '(...) the legislation makes it possible to take into account, when confiscating, offences other than the one which is adjudicated without a formal charge being made (...) The experts agreed that international co-operation should not be excluded in such cases, provided however that a decision of a judicial nature exists or that a statement to the effect that an offence has or several offences have been committed is included in such a decision'. Tot slot houdt de Conventie er rekening mee dat derden niet alleen stromannen zijn, maar ook ter goeder trouw kunnen zijn. Erkenning van buitenlandse beslissingen *mag* worden geweigerd als derden onvoldoende mogelijkheden hebben gehad om voor hun rechten op te komen.

Deze internationale regelgeving heeft in Nederland geleid tot de Pluk-ze-internationaal wetgeving, met o.a. aanpassingen in de WOTS en in het Wetboek van Strafvordering[50], om hier in het kader van de internationale samenwerking te kunnen financieel opsporen, inbeslagnemen en confisceren. Op buitenlands verzoek kan een SFO worden ingesteld, als er ten minste gegronde redenen zijn om te verwachten dat er ook een verzoek tot verbeurdverklaring of ontneming zal volgen (art. 13 WOTS). Inbeslagneming op buitenlands verzoek wordt mogelijk (art. 13a WOTS), als die zowel in de verzoekende staat als in Nederland had gekund (art. 13a WOTS). Met betrekking tot de rechten van derden luidt de MvT[51]: 'Rechten van derden dienen te worden gerespecteerd. Dat houdt in dat aan derden toebehorende voorwerpen alleen kunnen worden verbeurdverklaard als de derde wist of redelijker-

48. Zaken als Air Canada en Welch (supra) vallen dus zonder twijfel onder het bereik van de Conventie; voor zaken als AGOSI is het bepalend voor welke delicten het VK de verplichtingen uit de Conventie definieert. Veel landen sluiten immers fiscale en douanedelicten uit.
49. Report Convention, *o.c.*, 19-20.
50. Wet van 10 december 1992, *Staatsblad*, 1993, 12.
51. TK, 1990/1991, 22083, nr. 3.

wijs had kunnen vermoeden dat die voorwerpen als instrument voor het plegen of voorbereiden van een strafbaar feit werden aangewend (...) Zakelijke en persoonlijke rechten ten aanzien van verbeurdverklaarde voorwerpen blijven, wanneer die rechten te goeder trouw zijn gevestigd, door de verbeurdverklaring onaangetast en zullen door de staat, als nieuwe eigenaar, dienen te worden gerespecteerd en gehonoreerd'. Evenwel gaat de WOTS (art. 13d) uit van de erkenbaarheid door de Nederlandse rechter van buitenlandse rechterlijke beslissingen, niet alleen op het punt van de vaststelling van de feiten en de juridische interpretatie daarvan t.a.v. de strafbaarheid van gedragingen, maar ook t.a.v. de civielrechtelijke componenten van een strafrechtelijke beslissing. Slechts wanneer de buitenlandse beslissing inhoudelijk of wegens haar wijze van totstandkomen niet met fundamentele beginselen van de Nederlandse rechtsorde verenigbaar is, kan hier worden van afgeweken.[52] Slechts in die gevallen staat de beklagprocedure van artikelen 552a en 552c nog open. Als de belanghebbende zich in het buitenland niet heeft kunnen verdedigen (geen kennisgeving bv.) is de beklagprocedure mogelijk, maar wat als hij in het buitenland zijn goeder trouw niet heeft kunnen bewijzen? Is dit in strijd met de fundamentele beginselen van de Nederlandse rechtsorde? De MvT is stilzwijgend op dit punt. Maar, artikel 31 WOTS stelt gelukkig dat op uitspraken, houdende een verbeurdverklaring, het bepaalde in de artikelen 552b, 552d, 552e en 552g Sv. van toepassing is en op uitspraken, houdende ontneming, het bepaalde in artikel 577b Sv. van toepassing is. Op die manier worden de rechten van derden op een behoorlijke manier beschermd.

En daarmee is de kous niet af, want zoals te verwachten was werken de lidstaten ook in het kader van de derde pijler van het Unie-Verdrag aan regelgeving tegen georganiseerde misdaad, fraude en corruptie. In een voorstel tot vaststelling van het Aanvullend Protocol bij de Overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de EG[53] wordt in artikel 6 bepaald dat het witwassen van de opbrengsten van fraude als een strafrechtelijk vergrijp dient te worden gekwalificeerd en dat, indien het witwassen voor rekening van een rechtspersoon is geschied, deze tevens strafrechtelijk aansprakelijk is. Voor het witwassen wordt de brede definitie uit de witwasrichtlijn 91/308 gebruikt. Mocht dit door de Raad worden goedgekeurd, hetgeen niet onrealistisch is, dan zullen een aantal lidstaten verplicht zijn hun bevoegdheden qua inbeslagname-confiscatie en internationale samenwerking op dat terrein fors uit te breiden, ook op fiscaal-douaneterrein. Voorts verplicht dit voorstel de lidstaten tot strafbaarstelling van rechtspersonen voor fraudedelicten, inclusief het witwassen van de door die delicten verkregen opbrengsten.

52. Hiervoor is inspiratie gezocht bij het EEG-Executieverdrag (*Trb.*, 1969, 101).

53. Com (95) 693 def. Zie J.A.E. VERVAELE, 'Rechtshandhaving van het gemeenschapsrecht: een boedelscheiding tussen de eerste en derde pijler?', *NJB*, 1995, 1298.

5. Epiloog

De invoering in Nederland van Pluk-ze en Pluk-ze-internationaal heeft de geesten en pennen niet onberoerd gelaten. Het is een typevoorbeeld van een technisch-mechanische ingreep die de fundamenten van ons straf(proces)recht raakt. Geen wonder dat er zorg en kritiek was te horen over het terugschroeven van fundamentele rechtsbeginselen in het strafrecht. Zonder de civielrechtelijke elementen of strekking van de ontnemingsprocedure te ontkennen heeft de Minister van Justitie er in het Parlement op gewezen dat in Nederland niet is gekozen voor een civielrechtelijke ontnemingsprocedure, maar voor een ontnemingsprocedure die onderdeel uitmaakt van het strafproces, hetgeen betekent dat de vereisten van artikel 6 EVRM niet buiten werking zijn gesteld. Ook in de MvT wordt gesteld dat de behandeling van de ontnemingsvordering onderdeel uitmaakt van de strafprocedure. De 'in rem' procedure is een afsplitsing van de hoofdprocedure en maakt deel uit van de 'criminal charge' die tot de veroordeling heeft geleid.[54] Kortom, de artikelen 6 EVRM en 14 BUPO zijn integraal van toepassing op de 'in rem' procedure tot ontneming.[55] Ook KEYSER-RINGNALDA komt, zij het na analyse van de artikel 6 EVRM-criteria, tot het besluit dat de ontnemingsprocedure een strafrechtelijk karakter heeft.[56] Betekent dit dat er geen vuiltje aan de lucht is? Dit lijkt me veel te optimistisch. De buitgerichte opsporing, onder de vorm van eigendomsconfiscatie en/of waardenconfiscatie zet zich door. Vermogen is niet meer gebonden aan nationale grenzen. De toenemende internationale samenwerking bij het opsporen, inbeslag nemen en confisceren van dit vermogen vereist inderdaad aanpassingen aan de nationale rechtsstelsels. Nieuwe opsporingsmethoden, het anders inzetten van dwangmiddelen en het opleggen van nieuwe vermogenssancties zijn voorbeelden. Daarenboven dienen de rechtsstelsels meer op elkaar afgestemd te worden, teneinde de samenwerking mogelijk te maken. Een afdoende wettelijke regeling is niet voldoende; aanpassingen aan de fundamenten van het straf(proces)recht en van de rechtsstaat kunnen niet zonder de balans tussen criminaliteitsbestrijding en rechtsbescherming weer af te stellen op evenwicht. De invloed van operationele regelgeving uit internationale gremia en verdragen neemt zienderogen toe, de internationalisering van ons straf(proces)recht is volop bezig. Mocht de politieke dynamiek van de derde pijler ook vertaald gaan worden in juridische dynamiek, dan zal dit proces behoorlijk worden versneld. De rechtspositie van de burger komt daardoor in een heel ander daglicht te staan. De staten hebben in het kader van de internationale verdragen wel enige ruimte om hun rechtsbeschermingstraditie voort te zetten, maar door het dominante effectiviteitsdenken in de bestrijding van georganiseerde criminaliteit en drugs is het niet ondenkbaar dat het rechtsbeschermingsniveau in Europa fors naar omlaag wordt gehaald. Aangezien de lidstaten niet staan te springen om nieuwe

54. J. WÖRETSHOFER, *o.c.*
55. Bijl. Hand. TK 1989/1990, 21504, nr. 3, p. 38 en 61-62.
56. L.F. KEYSER-RINGNALDA, *o.c.*, 335 e.v.

Kluwer Rechtswetenschappen België

vormen van jurisdictionele controle op internationaal of regionaal niveau te erkennen, hebben het ECRM en het EHRM tot taak de rechtsbeschermingseisen uit het EVRM met bovenstaande ontwikkelingen mee te laten groeien. Harmonisatie en samenwerking in Europa bij bestrijding van criminaliteit hoeft toch niet te betekenen dat daarmede een andere vorm van Europese harmonisatie en gemeenschappelijke traditie, zoals ontwikkeld in de fundamentele (straf)rechtsbeginselen van de lidstaten en van het EVRM, wordt ondermijnd? Op basis van de uitspraak in de zaak Welch, zou het dus te verwachten zijn dat het EHRM confiscatie-maatregelen, ook zoals die in de Europese ontnemingssancties zijn neergelegd, niet per se strijdig met het EVRM acht, maar wel onder het toepassingsgebied van artikel 6 EVRM brengt. De uitspraak in de zaak Air Canada laat evenwel zien dat het EHRM niet altijd even rechtlijnig opereert. In de besproken zaken is het trouwens opvallend hoe sterk de rapporten van de ECRM en de uitspraken van het EHRM van elkaar afwijken, hetgeen dan weer leidt tot hoge scores aan dissenting opinions. Het wordt hoog tijd voor de ECRM en het EHRM om, gezien de toenemende strafrechtelijke vermogenssancties in de lidstaten en de internationalisering ervan, op dit punt duidelijkheid te scheppen. Het is ondenkbaar de 'in rem' procedure los te koppelen van de strafrechtelijke schuldvraag en van de daarvoor geldende regels voor bewijslastverdeling en bewijskracht en dus de 'ad personam' benadering helemaal los te laten. Aangezien De Straatsburgse Confiscatie-Conventie toelaat dat ook civiele of administratieve rechtbanken het crimineel vermogen kunnen confisceren is de minimumbescherming van het EVRM des te belangrijker. In die optiek spreekt de boodschap én waarschuwing van MARTENS en RUSSO in hun dissenting opinion boekdelen: 'Confiscation as a "sanction", not allowing for some defence of innocent ownership, upsets the fair balance between the protection of the right of property and the requirements of general interest. The recent wave of legislation for depriving criminals of the proceeds of their crimes makes it all the more necessary to firmly maintain this principle: we know from experience that Governments in their struggle with international crime do not always heed the limits set by the Convention. It is the Court's task to ensure that these limits are observed'.[57]

57. Uitspraak, p. 25.